

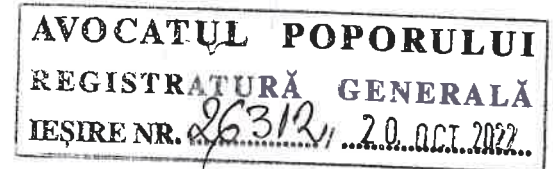

ROMÂNIA
Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București
www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro
Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

Domnului Marian ENACHE,
Președintele Curții Constituționale,

În conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 15 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, vă transmitem, alăturat, **sesizarea de neconstituționalitate referitoare la dispozițiile art. 206, art. 228 alin. (5), (6) și (7), art. 234 alin. (2) și art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (L 612/2022, PL-x nr. 440/2022).**

Vă asigur, Domnule Președinte, de înalta mea considerație,

Avocatul Poporului,

Renate Weber

ROMÂNIA

Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București
www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro
Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

În conformitate cu dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și ale art. 15 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată,

Avocatul Poporului formulează,
în termenul legal prevăzut de art. 15 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, prezenta

*Sesizare de neconstituționalitate
referitoare la prevederile art. 206, art. 234 alin. (2), art. 228 alin. (5), alin. (6) și alin. (7),
precum și ale art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor
(PL-x nr. 440/2022), din perspectiva următoarelor*

MOTIVE DE NECONSTITUȚIONALITATE

1. Dispozițiile art. 206 și art. 234 alin. (2) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 440/2022) contravin prevederilor art. 1 alin. (5), art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție

Analizând conținutul Capitolului II din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 440/2022), cu denumirea marginală "Incompatibilități și interdicții", observăm că la art. 227 alin. (1) este reglementată, în acord cu art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție, regula potrivit căreia "Funcția de judecător, procuror, magistrat-asistent și personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, astfel cum acestea sunt definite de legislația în vigoare și a funcțiilor didactice de la Institutul Național al Magistraturii și Școlii Naționale de Grefieri."

Legea continuă cu o serie de reglementări aflate în antiteză cu regula incompatibilității care se regăsesc în art. 206 și art. 234 alin. (2) din lege, conferind judecătorilor și procurorilor dreptul de a deține funcții în organisme publice sau private. Astfel, cele două texte operează modificări în privința sferei activităților desfășurate de judecători, procurori, magistrați asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, față de dispozițiile art. 5 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare (în forma în vigoare), potrivit cărora "Funcțiile de judecător, procuror, magistrat-asistent și asistent judiciar sunt incompatibile cu orice alte funcții

publice sau private, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, așa cum acestea sunt definite de legislația în vigoare”.

Textele criticate au următorul conținut:

Art. 206 din forma adoptată ”Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor sunt liberi să organizeze sau să adere la organizații profesionale locale, naționale și internaționale, în scopul apărării drepturilor și intereselor lor profesionale și pot fi membri ai societăților științifice sau academice, precum și ai oricărei persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, putând face parte din organele de conducere ale acestora”.

În același timp, **art. 234 alin. (2) din lege** stabilește că ”Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat acestora pot fi membri ai unor comisii de examinare sau de întocmire a proiectelor de acte normative, a unor documente interne sau internaționale și pot avea calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției”.

Din examinarea dispozițiilor legale prezentate constatăm că, în virtutea dreptului de asociere, judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți și personalul de specialitate asimilat judecătorilor și procurorilor se pot organiza sau pot adera la organizații profesionale locale, naționale și internaționale, în scopul apărării drepturilor și intereselor lor profesionale și pot fi membri ai societăților științifice sau academice.

Pe lângă aceste forme de manifestare a dreptului de asociere, legea preconizează o extindere a ariei funcțiilor ce pot fi ocupate de judecători și procurori, care excedează activității de îndeplinire a justiției. Soluțiile legislative criticate permit acestora să fie membri în organele de conducere ale oricărei persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, precum și de a avea calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției. Mai mult, **prin lipsa de claritate a textelor legale**, nu rezultă dacă îndeplinirea acestor funcții este de natură patrimonială, astfel că acestea tind să contureze cadrul legal pentru obținerea de venituri, altele decât cele din activitatea de îndeplinire a justiției, din exercitarea unor funcții în organele de conducere ale oricărei persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial sau din calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției.

În aceste condiții, apreciem că textele art. 206 și art. 234 alin. (2) vin în contradicție cu regimul strict al incompatibilităților judecătorilor și procurorilor, prevăzut de Constituție și consacrat în jurisprudența Curții Constituționale, astfel cum vom arăta în cele ce urmează:

Potrivit art. 125 alin. (3) din Constituție ”Funcția de judecător este incompatibilă cu orice funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”, textul constituțional urmărind ca judecătorul să nu fie supus niciunor influențe sau dependențe, tocmai în scopul asigurării imparțialității și independenței, iar conform art. 132 alin. (2) din Constituție, ”Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior”.

Având în vedere că magistratura constituie o activitate judiciară desfășurată de judecători în scopul îndeplinirii justiției și de procurori în scopul apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor, iar esența activității lor constă în aplicarea și interpretarea judiciară a legii și în conducerea și controlul activității de urmărire penală, după caz, apreciem că **magistrații nu pot avea calitatea de expert în proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției și nici nu pot ocupa funcții în organele de conducere ai oricărei persoane juridice de drept privat, chiar fără scop patrimonial, însă generatoare de venituri**. Prin urmare, un judecător sau procuror poate cumula funcția sa de autoritate publică numai cu funcțiile didactice din învățământul superior, neputând presta alte activități în afara celor expres reglementate de Legea fundamentală, motiv pentru care implicarea acestora în activitățile enumerate mai sus reprezintă o încălcare a incompatibilităților reglementate de Constituție. Astfel, Constituția fixează, în termeni imperativi, incompatibilitățile acestor funcții, iar legiuitorul nu poate să înlăture dispoziția constituțională.

Așa cum a reținut Curtea Constituțională în jurisprudența¹ sa, ”169. Spre deosebire de alte sisteme constituționale (spre exemplu, Germania sau Suedia; a se vedea Avizul nr. 806/2015 privind libertatea de expresie a judecătorilor, adoptat de Comisia de la Veneția, la cea de-a 103-a sa reuniune plenară din 19- 20 iulie 2015), care sunt mai permissive în ceea ce privește compatibilitatea funcției de judecător cu cele de demnitate publică, în sistemul nostru constituțional **normele sunt foarte stricte cu privire la incompatibilitățile care însoțesc funcția de judecător/procuror, rațiunea acestora fiind aceea de a evita confuziunea între aceste funcții și orice alte funcții publice sau private, indiferent de natura lor (politică sau economică). În caz contrar, dacă prin diverse mecanisme legale, s-ar eluda acest text constituțional, activitatea judecătorului/procurorului ar fi pusă sub semnul lipsei de independență și al parțialității, după caz, iar percepția cetățenilor cu privire la justiție ar fi grav și iremediabil afectată.**”

În literatura de specialitate² s-a subliniat că regimul incompatibilităților stabilite în privința judecătorilor nu sunt îngrădiri în exercițiul funcțiilor acestora, ci **garanții pentru exercitarea funcțiilor lor în condiții adecvate, mai ales prin evitarea unor activități care ar atrage neglijarea obligațiilor lor profesionale ori afectarea independenței, integrității sau chiar a demnității judecătorului.** Totodată, prin respectarea de către judecător a regimului legal al incompatibilităților ce i s-au stabilit în sarcină, acesta este pus la adăpost față de orice suspiciuni de parțialitate. Întrucât independența judecătorilor este de ordine constituțională, tot astfel, incompatibilitățile cu funcția sa judiciară sunt stabilite tot prin normă constituțională. Constituția a prevăzut o singură derogare de la regimul constituțional al incompatibilității judecătorilor, și anume dreptul de a exercita fără nicio îngrădire funcțiile didactice din învățământul superior, indiferent care ar fi specializarea disciplinei predate.

De altfel, incompatibilitatea cu orice altă funcție publică sau privată prevăzută de art. 125 alin. (3) din Constituție a constituit temeiul pronunțării unor numeroase decizii ale Curții Constituționale prin care s-a argumentat constituționalitatea instituirii pensiei de serviciu a magistraților și neconstituționalitatea eventualei suprimări a acesteia. În ceea ce privește rațiunea instituirii **pensiilor de serviciu ale magistraților**, Curtea a constatat, prin Decizia nr. 20/2000, pronunțată în cadrul unui control de constituționalitate *a priori* cu privire la o lege prin care se abroga pensia de serviciu a magistraților, că, *”instituirea pensiei de serviciu [...] este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale cărora trebuie să li se supună [...] magistrații. Astfel, aceste statute speciale stabilite de Parlament prin legi sunt mult mai severe, mai restrictive, impunând [...] magistraților obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Într-adevăr acestora le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității”*. Curtea a constatat că *”reglementarea în vigoare [...] a pensiei de serviciu pentru magistrați, cu diferențele pe care această pensie le prezintă față de pensia comună de asigurări sociale, nu constituie o încălcare a principiului egalității cetățenilor în fața legii, principiu prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție. Această constatare se bazează pe specificul [...] activității [...] magistraților, care [...] impune [...] obligații și interdicții severe, precum și riscuri sporite, ceea ce justifică în mod obiectiv și rezonabil o diferențiere a regimului juridic de pensionare față de regimul stabilit pentru alți asigurați care nu sunt supuși aceluiași exigențe, restricții și riscuri”*.

¹ Decizia nr. 45/2018, publicată în M.Of. al României nr. 199 din 5 martie 2018

² Chelaru Ioan, Unele reflecții privind incompatibilitățile constituționale ale magistraților, Revista Romana de Jurisprudență nr. 2 din 2016

Prin **Decizia nr. 873/2010**, dezvoltând considerentele Deciziei nr. 20/2000, Curtea a concluzionat că "**statutul constituțional al magistraților - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii - impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală**".

De asemenea, prin **Decizia nr. 153 din 6 mai 2020**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 10 iunie 2020, pronunțată în cadrul controlului de constituționalitate *a priori* cu privire la o nouă lege prin care legiuitorul intenționa să abroge pensia de serviciu a magistraților, Curtea a reținut că "nivelul remunerării și al cuantumului pensiilor magistraților reprezintă o compensație parțială corespunzătoare, pe de o parte, interdicției exercitării unor drepturi fundamentale: din categoria drepturilor exclusiv politice (dreptul de a fi ales - art. 37 din Constituție, dreptul de a face parte din partide politice - art. 40 alin. (3) din Constituție) și din categoria drepturilor social-economice (dreptul la negocieri colective în materie de muncă - art. 41 alin. (1) din Constituție, dreptul la grevă - art. 43 din Constituție, libertatea economică - art. 45 din Constituție), și, pe de altă parte, **corespunzătoare incompatibilităților stabilite la nivel constituțional pe parcursul întregii cariere profesionale [incompatibilitatea cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior - art. 125 alin. (3), respectiv art. 132 alin. (2) din Constituție]. Acestor interdicții și incompatibilități constituționale li se adaugă interdicțiile prevăzute de Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor."**

În concluzie, prin extinderea sferei activităților desfășurate de magistrați în afara actului de îndeplinire a justiției și/sau de apărare a intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor, se încalcă în mod direct, pe de o parte, principiul independenței judecătorului și dispozițiile referitoare la rolul și incompatibilitățile judecătorului [art. 125 alin. (3) din Constituție], iar, pe de altă parte, dispozițiile constituționale referitoare la rolul și incompatibilitățile care însoțesc statutul procurorului (art. 132 din Constituție).

2. Prevederile art. 228 alin. (5), alin. (6) și alin. (7) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 440/2022) aduc atingere substanței dreptului de acces liber la justiție consacrat de art. 21 din Constituție, întrucât exclud de la controlul judecătoresc actele care conțin rezultatul verificărilor realizate de Consiliul Suprem de Apărare al Țării cu privire la veridicitatea declarațiilor din care să rezulte că persoanele prevăzute la art. (1) din același articol nu a fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu de informații.

Potrivit dispozițiilor legale criticate: „(5) Verificarea veridicității datelor din declarațiile prevăzute la alin.(3) se face individual pentru fiecare declarație de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării, anual, din oficiu sau ori de câte ori este sesizat de Ministerul Justiției, Plenul sau Secțiunile Consiliului Superior al Magistraturii ori judecătorul sau procurorul vizat.

(6) Rezultatul verificărilor prin care se constată încălcarea incompatibilității prevăzute la alin.(1) se concretizează într-un înscris și se comunică Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, celui vizat de verificare, precum și, la cerere, oricărei persoane.

(7) Actul Consiliului Suprem de Apărare a Țării prevăzut la alin.(6) poate fi contestat la instanța de contencios administrativ competentă, în termen de 3 luni de la data la care a luat cunoștință, de către orice persoană care justifică un interes legitim, conform legii”.

Prin dispozițiile art. 228 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor se reglementează interdicția judecătorilor, procurorilor, magistraților-asistenți, personalului de specialitate juridică asimilat acestora, personalului auxiliar de specialitate și personalului de specialitate al instanțelor judecătorești și parchetelor de a fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații.

Persoanele menționate mai sus au obligația, în conformitate cu prevederile art. 228 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (*PL-x nr. 440/2022*) de a completa anual o declarație olografă pe propria răspundere, potrivit legii penale, din care să rezulte că nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu.

Verificarea veridicității datelor din declarațiile prevăzute la alin. (3) se realizează individual pentru fiecare declarație de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării, anual, din oficiu sau ori de câte ori este sesizat de Ministerul Justiției, Plenul sau Secțiunile Consiliului Superior al Magistraturii ori judecătorul sau procurorul vizat.

Rezultatul verificărilor prin care se constată încălcarea incompatibilității prevăzute la art. 228 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (*PL-x nr. 440/2022*) se concretizează într-un înscris care se comunică Consiliului Superior al Magistraturii, Ministerului Justiției, celui vizat de verificare, precum și, la cerere, oricărei persoane.

Astfel, Consiliul Suprem de Apărare a Țării emite un înscris numai în situația în care constată că una dintre persoanele prevăzute la art. 228 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (*PL-x nr. 440/2022*) a încălcat incompatibilitatea, nu și în situația în care se constată că declarațiile sunt veridice și persoana verificată nu a încălcat incompatibilitatea.

Potrivit art. 228 alin. (7) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (*PL-x nr. 440/2022*), actul Consiliului Suprem de Apărare a Țării prevăzut la alin. (6) poate fi contestat la instanța de contencios administrativ competentă, în termen de 3 luni de la data la care a luat cunoștință, de către orice persoană care justifică un interes legitim, conform legii.

Accesul efectiv la justiție implică obligația pozitivă a statelor de a asigura în mod real posibilitatea oricărei persoane de a avea acces la justiție. Cu alte cuvinte, statul nu numai că trebuie să asigure existența unei instanțe beneficiind de plină jurisdicție și a unei proceduri prin care aceasta să poată fi sesizată, ci are obligația ca, prin mijloace legislative ori administrative, să permită, în mod real, accesul oricărei persoane la serviciile instanțelor. Astfel, **sesizarea instanței doar în situația în care înscrisul emis de Consiliul Suprem de Apărare a Țării constată incompatibilități constituie o încălcare a accesului la justiție, întrucât nu poate fi vorba de un acces real ori efectiv la justiție atunci când o persoană nu poate să declanșeze o procedură judiciară decât într-o anumită situație.**

Așadar, orice condiționare a accesului liber la justiție reprezintă o nesocotire a acestui principiu constituțional fundamental și a unor standarde internaționale universale, în orice democrație reală. Pe plan procesual, accesul liber la justiție se concretizează în prerogativele pe care le implică dreptul la acțiune, ca aptitudine legală ce este recunoscută de ordinea juridică oricărei persoane fizice sau juridice. Pomind de la premisa că drepturile fundamentale trebuie garantate într-o manieră concretă și reală, iar nu iluzorie și teoretică, imposibilitatea concretă de sesizare a unei instanțe de către persoana interesată constituie o încălcare a dreptului acesteia de acces la justiție. Acest drept impune obligații în sarcina legiuitorului și executivului, iar statul este ținut să acorde oricărei persoane toate facilitățile rezonabile de drept și de fapt, pentru a accede la instanță.

În generalitatea sa, art. 21 din Constituție permite oricărei persoane accesul la justiție, pentru apărarea oricărui drept sau libertate și a oricărui interes legitim, indiferent dacă acestea rezultă din Constituție sau din alte legi. Liberul acces la justiție presupune accesul la mijloacele procedurale prin care se îndeplinește actul de justiție.

Din interpretarea dispozițiilor art. 228 alin. (5)- (7) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (*PL-x nr. 440/2022*), rezultă că, **în condițiile în care Consiliul Suprem de Apărare a Țării nu emite nici un înscris dacă nu s-a constatat încălcarea incompatibilității, persoana care justifică un interes legitim, conform legii, nu are acces la instanța de contencios administrativ.**

Accesul la justiție nu este un drept absolut, putând fi limitat prin anumite condiții de formă și de fond impuse de legiuitor, prin raportare la dispozițiile art. 21 din Legea fundamentală. Aceste condiționări nu pot fi acceptate dacă afectează dreptul fundamental în chiar substanța sa.

Or, textul legal criticat nu stabilește limitări sau condiționări ale dreptului de acces liber la justiție, aspecte compatibile, de principiu, cu exigențele intrinseci ale acestuia, ci chiar **refuză beneficiul acestui drept fundamental persoanelor care justifică un interes legitim conform legii, astfel încât lipsa controlului judecătoresc în materia analizată constituie o încălcare a accesului la justiție.**

Prin urmare, excluderea de la controlul judecătoresc a actelor care conțin rezultatul verificărilor realizate de Consiliul Suprem de Apărare al Țării cu privire la veridicitatea declarațiilor din care să rezulte că persoanele prevăzute la art. (1) din același articol nu a fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu de informații, - putând fi atacate doar înscrisurile care constată încălcarea incompatibilității - este de natură să aducă atingere substanței dreptului de acces liber la justiție consacrat de art. 21 din Constituție.

3. Dispozițiile art. 271 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (PL-x nr. 440/2022) contravin prevederilor art. 1 alin. (5), art. 124 alin. (3), art. 126 alin. (3), art. 132 alin. (1), art. 147 alin. (4) din Constituție motivat de lipsa de reglementare a răspunderii judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și ale Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Analizând succesiunea reglementărilor în materia răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor, observăm că abaterea disciplinară referitoare la "nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii", a fost introdusă prin art. I pct. 3 din Legea nr. 24/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii.

Soluția legislativă a fost supusă controlului de constituționalitate în cadrul controlului anterior promulgării, Curtea Constituțională pronunțându-se în sensul constituționalității acesteia. Prin Decizia nr. 2/2012, instanța de contencios a constatat că prevederile referitoare la abaterea disciplinară pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii **dau expresie și eficiență prevederilor art. 126 alin. (3), respectiv celor ale art. 147 alin. (4) din Constituție.**

În considerentele aceleiași decizii, Curtea a constatat că textul de lege criticat nu prevede sancționarea judecătorului pentru modul în care interpretează și aplică legea, ci reglementează ca abatere disciplinară nerespectarea de către acesta a unor obligații impuse de lege, Constituție, tratate internaționale în materia drepturilor omului la care România este parte.

În privința lipsei răspunderii judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale, reținem că potrivit art. 147 alin. (4) teza a doua din Legea fundamentală, de la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor. Textul constituțional nu distinge nici în funcție de tipurile de decizii pe care Curtea Constituțională le pronunță, nici în funcție de conținutul acestor decizii, ceea ce conduce la concluzia că toate deciziile acestei Curți, în întregul lor, sunt general obligatorii.

Curtea Constituțională s-a pronunțat în acest sens, de exemplu prin Decizia nr. 847 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 14 august 2008, prin care a reținut că "decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor". Tot astfel, prin Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, s-a reținut că "puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta." Curtea a mai statuat că "atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să

respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul deciziei." (Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, sau Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010.)

Cu referire la ambele categorii de decizii, Curtea a constatat că dau expresie unei competențe specifice, strict prevăzute de lege. Prin urmare, **respectarea lor nu împiedică exercitarea competențelor legale ale instanțelor de judecată**. Pentru a se pronunța, instanțele trebuie să aibă în vedere și să aplice, deopotrivă, atât dispozițiile dreptului intern, cât și tratatele internaționale la care România este parte, potrivit distincțiilor impuse de dispozițiile art. 20 și art. 148 din Constituție. Judecata instanțelor poartă însă întotdeauna asupra unui caz concret; cadrul procesual specific fiecărei cauze determină, de fiecare dată, interpretarea și aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor incidente în materie.

Curtea a mai reținut că art. 124 alin. (3) din Constituție prevede, alături de garanția independenței judecătorilor, și **obligația acestora de a se supune numai legii**. Noțiunea de "lege" prevăzută de art. 124 alin. (3) din Constituție "este folosită în sensul său larg, care include și Constituția, ca Lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ pe care trebuie să se fundamenteze actul de Justiție." (Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011).

Coroborând dispozițiile art. 124 alin. (3) privind obligația judecătorilor de a se supune numai legii și cele ale art. 132 alin. (1) care consacră principiul legalității în activitatea procurorilor cu cele ale art. 147 alin. (4) din Constituție referitoare la obligativitatea deciziilor Curții Constituționale, apreciem că este firesc ca **nerespectarea de către judecători și procurori a acestor obligații constituționale să atragă răspunderea disciplinară ca o garanție a îndeplinirii obligațiilor față de justițiabili și față de stat**. Principiul constituțional al independenței judecătorilor implică, în mod necesar, un alt principiu, cel al responsabilității. În mod contrar, însăși Constituția și respectarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ar deveni facultative.

În sensul celor de mai sus, sunt și argumentele reținute de Curtea Constituțională potrivit cărora legiuitorul constituant a consacrat independența judecătorului pentru a-l apăra pe acesta de influența autorităților politice și, în special, a puterii executive; **această garanție nu poate fi însă interpretată ca fiind de natură să determine lipsa responsabilității judecătorului**. Legea fundamentală nu conferă numai prerogative - care, în textul menționat, se circumscriu conceptului de "independență"-, ci stabilește și limite pentru exercitarea acestora - care, în acest caz, se circumscriu sintagmei "**se supun numai legii**". Instituționalizarea unor forme de răspundere a judecătorilor dă expresie acestor limite, în concordanță cu exigențele principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție. Una dintre formele răspunderii juridice, personale și directe a judecătorului este răspunderea disciplinară, care derivă din obligația de fidelitate a acestuia față de rolul și funcția sa, precum și din exigența pe care trebuie să o dovedească în îndeplinirea obligațiilor față de justițiabili și față de stat.

Curtea reține, totodată, că, în economia art. 124 din Constituție cu denumirea marginală "Înfăptuirea justiției", textul indicat este precedat de două alineate, potrivit cărora "(1) Justiția se înfăptuiește în numele legii. (2) Justiția este unică, imparțială și egală pentru toți". Astfel fiind, rezultă că independența judecătorilor, atât din punct de vedere funcțional (în raporturile cu reprezentanții puterii legislative și executive), cât și personal (respectiv al statutului care trebuie să i se acorde judecătorului prin lege), reprezintă o garanție destinată înfăptuirii unei justiții independente, imparțiale și egale, în numele legii.

Întrucât justiția privește persoane, toate garanțiile de ordin constituțional sau infraconstituțional care se referă la înfăptuirea sa servesc, în ultimă instanță, realizării drepturilor și libertăților acestora. De altfel, acesta este cadrul în care o serie de documente internaționale cu valoare interpretativă constituțională utilizează conceptul de "tribunal independent".

În privința **lipsei răspunderii pentru nerespectarea deciziilor** Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în vederea unificării practicii judiciare, în considerentele Deciziei nr. 2/2012, Curtea a reținut că potrivit art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală, "Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale".

Necesitatea unei jurisprudențe unitare a fost subliniată în repetate rânduri de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a observat în acest sens că divergențele profunde de jurisprudență sunt susceptibile de a crea un climat general de incertitudine și insecuritate juridică. De exemplu, prin Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza Păduraru împotriva României, această Curte, constatând că "divergențele de jurisprudență constituie, prin natura lor, consecința inerentă oricărui sistem judiciar ce se sprijină pe un ansamblu de instanțe de fond cu autoritate asupra circumscripției lor teritoriale", a considerat ca, "în lipsa unui mecanism care să asigure coerența practicii jurisdicțiilor naționale, asemenea divergențe profunde de jurisprudență, ce persistă în timp și țin de un domeniu ce prezintă un mare interes social, sunt de natură să dea naștere unei incertitudini permanente [...] și să diminueze încrederea publicului în sistemul judiciar care reprezintă una dintre componentele fundamentale ale statului de drept" (paragraful 98). În acest context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a mai arătat că "rolul unei jurisdicții supreme este tocmai cel de a regla contradicțiile de jurisprudență" (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în Cauza Zielinski și Pradal & Gonzalez ș.a. Împotriva Franței, paragraful 59).

În consecință, subliniem cele reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 2/2012, în sensul că principiile care guvernează înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu respectarea principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. **Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii.** Mai mult, apreciem că reglementarea ca abatere disciplinară a nerespectării normelor de drept material sau procesual, în cadrul activității jurisdicționale, în cazul îndeplinirii condițiilor pentru angajarea răspunderii disciplinare, pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență nu constituie o garanție suficientă pentru înfăptuirea justiției cu respectarea obligativității deciziilor Curții Constituționale și celor ale Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în vederea unificării practicii judiciare, în sensul celor reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 2/2012.

Deși în cauză se pune problema unei omisiuni legislative, ceea ce ar aduce în discuție calitatea Curții Constituționale de legislator negativ, totuși, în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, Curtea nu poate ignora viciul de neconstituționalitate creat tocmai prin această omisiune care generează încălcarea Constituției, prin lipsa reglementării, în cuprinsul Legii nr. 303/2004, a răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale și a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

În sensul competenței sale de a interveni pentru restabilirea stării de constituționalitate în situația în care constată existența unor omisiuni legislative cu relevanță constituțională, Curtea s-a pronunțat în numeroase rânduri, de exemplu, Decizia nr. 363 din 8 iunie 2022 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 100 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, Decizia nr. 503 din 20 aprilie 2010, Decizia nr. 107 din 27 februarie 2014, Decizia nr. 318 din 30 aprilie 2014, Decizia nr. 637 din 13 octombrie 2015 sau Decizia nr. 458 din 25 iunie 2020.

Or, în cauza de față, relevanța constituțională decurge tocmai din nesocotirea unor obligații constituționale ce rezultă din dispozițiile art. 124 alin. (3), art. 132 alin. (1), art. 126 alin. (3) și art. 147 alin. (4) din Constituție.

Față de considerentele indicate mai sus, **Avocatul Poporului** apreciază că argumentele invocate susțin neconstituționalitatea dispozițiilor art. 206, art. 228 alin. (5), (6) și (7), art. 234 alin. (2) și art. 271 din *Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor (L 612/2022, PL-x nr. 440/2022)* și solicită Curții Constituționale pronunțarea unei decizii de admitere a sesizării de neconstituționalitate astfel cum a fost invocată.

AVOCATUL POPORULUI,

RENATE WEBER